

KTO STRATÍ SVOJ ŽIVOT, NÁJDE HO... PREČO?

454/2016

www.inky.sk

19. 6. 2016

požiadavka – dve definície – vonkajší a vnútorný – odstránenie – uvoľnenie a poddanie sa – odmena

„Kto sa bude usilovať zachrániť si život, stratí ho, a kto ho stratí, získa ho.“ (Lk 17,33 SSV). Tak to hovorí Ježiš a táto veta sa s malými obmenami v Písme opakuje šesť krát. Nevynechal ju žiaden evanjelista a Lukáš s Matúšom ju majú vo svojom texte dokonca dvakrát. Je dobré vedieť, že v pôvodine ono „život“ znie „psyché“, čiže „duša“. A tento termín „duša“ nemá onen grécky význam „nehmotné niečo prebývajúc v tele človeka“, ale môže, v tradícii hebrejského myslenia, znamenať: dych (v pôvodnom zmysle SZ hebr. *nefeš* – hrdlo a následne dýchanie), život, alebo aj samého seba v zmysle celej osoby, celého „ja“. Túto Ježišovu požiadavku „stratiť dušu“ môžeme chápať rôzne. Jednu z možností si načrtne-me práve teraz.

Čo je to človek?

PÍSMO hovorí: „Nato Boh povedal: "Urobme človeka na náš obraz a podľa našej podoby! Nech vládne nad rybami mora i nad vtáctvom neba i nad dobytkom a divou zverou a nad všetkými plazmi, čo sa plazia po zemi!"²⁷ A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril“ (Gn 1,26-27 SSV). Človek je teda bytosť, stvorená Bohom na obraz Boha a v tom spočíva jej identita, ale aj cena, vážnosť, hodnota a všetko.

SVET ale dnes hovorí niečo iné. Odmieta Boha ako základ pre človeka. Bez Boha je ale Vesmír bezzmyselný a sám „človek je produktom príčin, ktoré nemali schopnosť predvídať cieľ svojho pôsobenia; jeho pôvod, rozvoj, nádeje i strachy, to, čo miluje a čomu verí, nie je nič iné, než výsledok náhodného usporiadania atómov“ (Bertrand Russell). Tým sa zásadne mení aj definícia človeka ako osoby. Človek už viac nie je „Boží tvor na obraz Boha“, večný a transcendentný vo svojej nesmrteľnosti. „Jednotlivé osoby sú produktom ich vlastnej kultúry; individualita je ilúzia; identita je poskladaná z kultúrnych prameňov. Všetko myslenie je sociálnou konštrukciou“ (Josh McDowell). Človek, jeho osobnosť, je len súhrnom jeho názorov, postojov, túžob, presvedčení, kultúry a pod. „Niet rozdielu medzi človekom samotným a jeho presvedčeniami, správaním, kultúrou a životným štýlom. Ak by sme to napísali ako rovnicu vyzeralo by to takto: To, kto som = to, čo robím“ (Josh McDowell) a teda to, čo myslím, čo uznávam a z čoho moje konanie pramení.

Táto rozdielnosť pohľadu na človeka má svoje ďalekosiahle dôsledky. Kresťan napríklad neverí na to, že človek = jeho konanie a myslenie. Môže milovať nacistu a odsudzovať nacizmus. Pre svet ale odsudzovať nacizmus znamená odsudzovať aj nacistu ako človeka, veď sám nacista nie je nič, len súhrn svojich názorov a skutkov. Ak teda chceme iného človeka tolerovať a prijímať, musíme tolerovať a prijímať ako rovnocenné aj jeho názory a konanie. Prijímať homosexuála znamená súhlasiť s jeho homosexuálnym konaním – a ľudia, ktorí to nerobia, sú odsudzovaní ako „nenávistní“ a „-fóbovia“, pretože podľa sveta odsúdiť názor, postoj, alebo konanie nejakého človeka znamená odsúdiť jeho samotného a to je v modernej relativistickej multikultúrnej spoločnosti neprípustné!

Zdá sa, že tieto dva pohľady na človeka si navzájom odporujú a jeden vylučuje druhý. Ale možno to tak vôbec nie je! A chrobáka do hlavy nám môže nasadiť, ako obvykle, apoštol Pavol, keď hovorí: „Podľa vnútorného človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom;²³ ale vo svojich údoch pozorujem iný zákon...“ (Rim 7,22-23 SSV); alebo „hoci náš vonkajší človek chradne, náš

vnútorný sa zo dňa na deň obnovuje“ (2 Kor 4,16 SSV); či do tretice: „nech vám [Boh] dá podľa bohatstva svojej slávy, aby skrze jeho Ducha mocne zosilnel váš vnútorný človek“ (Ef 3,16 SSV). Pavol v nás rozlišuje nejaké vnútorného a vonkajšieho človeka. Čo si pod tým máme predstaviť?

VNÚTORNÝ ČLOVEK je ten, ktorý je stvorený Bohom. Je dokonalým obrazom Boha. Je nesmrteľný, presahujúci tento svet a povolaný k zbožšteniu sa a životu s Bohom naveky.

Napriek tomu – keď sa okolo seba pozrieme, nezdá sa nám, že by sme na ľuďoch okolo seba (ani na sebe samých) videli krásu, svätosť a vznešenosť Boha! Prečo? Dôvodom je

VONKAJŠÍ ČLOVEK. Raní kresťania radi nazývali hriech slovom *prosópon*, maska. Hriech je niečo ako ohavný obal, ktorý obaľuje, zakrýva a dusí vnútorného človeka v nás. Zatláča ho kamsi dovnútra, dozadu, aby tam bol umlčaný a ochromený a aby všetku kontrolu nad nami a našim životom prevzal vonkajší človek, ktorý je presne tou maskou, čiže hriechom. A tento vonkajší človek vzniká práve tak, ako si to vo svojej teórii osobnosti predstavuje svet. Stačí sa pozrieť na príbeh o zrození sa hriechu: „No had bol lstivejší ako všetky poľné zvieratá, ktoré urobil Pán, Boh, a vrel žene: "Naozaj povedal Boh: "Nesmiete jesť z nijakého rajského stromu!"“² Žena odpovedala hadovi: "Z ovocia rajských stromov môžeme jesť,³ ale o ovocí stromu, ktorý je v strede raja, nám Boh povedal: "Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!"“⁴ - Tu povedal had žene: "Nie, nezomriete,⁵ ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvoria sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo.“ -⁶ A žena videla, že strom je na jedenie chutný, na pohľad krásny a na poznanie vábivý, nuž vzala z jeho ovocia a jedla, dala aj svojmu mužovi, čo bol s ňou, a on tiež jedol.⁷ I otvorili sa obom oči a spoznali, že sú nahí. Zošli figové listy a urobili si zásterky.⁸ A potom, keď počuli hlas Pána, Boha, ktorý sa za denného vánku prechádzal po záhrade, skryl sa Adam i jeho žena pred Pánom, Bohom, medzi stromami záhrady“ (Gn 3,1-8 SSV). V tomto príbehu sa postupne začínajú dostávať na scénu zaujímavé veci: nedôvera (Čo ak nás Boh podvádzá a klame nám?), strach (Čo ak nám Boh zabráni stať sa bohmi, ako nám to sľuboval?), žiadostivosť (Kašlem na Boha, stanem sa bohom aj Jemu napriek!), zhnusenie (nahota vlastnej existencie, ktorá bez Boha nie je ničím), nedostatok (Niečo nám chýba, musíme si to zadovážiť, vyrobiť – nejaký odev!), strach (pred Bohom a Jeho pomstou), nepriateľstvo a zákernosť (keď sa v následných riadkoch navzájom obviňujú, aby bol potrestaný ten druhý) a pod. A presne z tohto sa práve utkáva onen *vonkajší človek*. Omotáva toho vnútorného ako jedovatá, lepkavá, dusiaca pavučina, až kým ho neudusí úplne.

Výsledkom je, že sa nakoniec sami pred sebou oným *vonkajším* človekom staneme. Stotožníme sa s ním. Už viac na seba nepozera-me ako na synov a dcéry Boha. Sme „obyčajní ľudia“, ktorí sme doma „tu, na zemi“ a musíme sa starať o „dôležité pozemské veci“, aby sme tu, na zemi, „niečo dosiahli“ a „žili na úrovni“ ako ostatní a tak. Sme úplne pohltení svetskými vecami, svetskými plánmi, svetskými postojmi a svetskými názormi, strachom o svetské veci a žiadostivosťou po svetských veciach. Toto všetko považujeme za svoj život, za svoju identitu – „som kováč“, „som nervózný človek“, „som biznismen“ – a Nebo (ak vôbec) je pre nás niečo nereálne a vzdialené, ako píše Miro Kusý: „nekonečne

vzdialené, bezpohlavné, otravné a cesta doň nekonečne nudná a plná zbytočného, absurdného odriekania“; Boh (ak vôbec) je rovnako „kdesi tam“ vysoko, ďaleko, viac nereálny, než reálny, niekto, ku komu sa ráno a večer pomodlíme a možno v nedeľu zjaldeme na „povinnú jazdu“ do kostola, ale tým to končí a reálne Boh súčasťou nášho života a sveta nie je...

A tu prichádza Ježiš so svojou radou: „Kto sa bude usilovať zachrániť si dušu (= seba), stratí ju, a kto ju stratí, získa ju.“ (Lk 17,33). O akej duši-osobe Ježiš hovorí? Zjavne o vonkajšom človekovi, pretože to je ten, za ktorého sa ľudia považujú a s ktorým sa stotožňujú a o tom vnútornom na 99% ani netušia, tak hlboko je v nich pochovaný, tak účinne je umlčaný. Ježiš teda hovorí:

- „Kto sa bude usilovať zachrániť svojho vonkajšieho človeka, stratí ho.“ Prečo? Pretože je to človek *svetský* a keď jedného dňa svet opustíme (čiže zomrieme), zanecháme tu celý náš život, všetko, čím sme boli a čím sme žili. Nič si so sebou nevezmeme. Oстане v nás len ohromná prázdnota, neukojiteľný hlad po nedosiahnuteľnom a smútok po navždy stratenom. Veľmi trefne toto peklo opisali antickí Gréci, pre ktorých posmrtný život – to bol *chmúrny hádes*, kde z ľudí ostali už len *tiene*, blúdiace po súmráčnych poliach, posiatych bledými asfodelmi, a ponorení do smútenia a spomínania na to, čo navždy stratili...

- „Ale kto stratí vonkajšieho človeka, získa vnútorného“ – toho opravdivého, skutočného a večného, ktorý sa zrazu objaví, zrazu ožije a naplní nás svojou vznešenosťou, nádherou a slávou! Ako píše istá mystička: „Boh mi ukázal dušu v stave milosti posväcujúcej. Myslela som, že vidím Boha!“

Ježiš nám podáva aj NÁVOD, ako sa toho vonkajšieho človeka zbaviť. Keďže je naozaj len *súhrnom* našich strachov a túžob a postojov a názorov a myšlienok, ktoré do nás vtláčil Svet a jeho vládca, Diabol (Jn 12,31; 14,30;16,11), môžeme ho odstrániť len tak, že sa od tohto všetkého oslobodíme a všetko toto zanecháme. Ježiš preto znova a znova hovorí: „*Nezháňajte sa za pomínelým pokrmom...*“ (Jn 6,27 SSV); „*Nebudte ustarostení o život, čo budete jesť, ani o telo, čo si oblečiete...*“ (Lk 12,22 SSV); „*Nebojte sa teda...*“ (Mt 10,31 SSV); alebo súhrnne: „*Kajajte sa a verte evanjeliu*“ (Mk 1,15 SSV), čiže *metanoiete*, zmeňte svoje myslenie.

Apoštol Pavol potom pokračuje v tom istom naliehaní. Označujúc vonkajšieho človeka ako *telo* píše: „*Tí, čo žijú telesne, nemôžu sa páčiť Bohu.*“⁹ *Lenže vy nežijete telesne, ale duchovne, pravda, ak vo vás prebýva Boží Duch. Lebo kto nemá Kristovho Ducha, ten nie je jeho.*¹⁰ *Ale ak je vo vás Kristus, telo je síce pre hriech mŕtve, no duch je život pre spravodlivosť.*¹¹ *A keď vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, potom ten, čo vzkriesil z mŕtvych Krista, oživi aj vaše smrteľné telá skrze svojho Ducha, ktorý prebýva vo vás.*¹² *A tak, bratia, sme dlžníkmi, ale nie telu, aby sme museli žiť podľa tela.*¹³ *Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť.*¹⁴ *Ved' všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi*“ (Rim 8,8-14 SSV). Hovorí: „*kto zomrel, je ospravedlnený od hriechu*“ (Rim 6,7 SSV) – pretože hriech, to je práve ten *vonkajší človek*, onen *prosopon*, maska obalujúca a zakrývajúca toho vnútorného. Až keď úplne zomrie vonkajší človek so všetkými jeho postojmi a názormi a vášňami a túžbami a strachmi a závisťami a nepriateľstvami a všetkým ostatným z tohto sveta, až vtedy sa konečne oslobodí onen *vnútorný človek* a my sme konečne oslobodení od hriechu!

AKO TO ALE V PRAXI UROBIŤ? Zväčša nás ako prvé napadne *zápas*, v ktorom hrdinsky premáhame *vonkajšieho človeka* i jeho túžby. A možno sa hneď aj zľakneme toho, aký tvrdý, ťažký a namáhavý boj to bude. A časom dokonca zistíme, že znova a znova padáme a prehrávame a nie a nie sa zbaviť tohto *vonkajšieho človeka* a konečne „*vojsť do onoho pokoja*“ (Hebr 4,11 SSV) Božieho Života vo *vnútornom človekovi*.

Možno práve táto predstava je chybou. *Predstavte si, že sa chcete*

zbaviť nejakého človeka. Ak sa na neho vrhnete a začnete spolu zápasit', bude to súboj, ktorý vás oboch vysilí – ale kým bojujete, nemôžete sa toho druhého človeka zbaviť, lebo počas celého súboja ste pevne zakliesnení jeden do druhého, zvierate sa navzájom, nemôžete sa od seba odtrhnúť. Ak sa chcete toho druhého zbaviť, musíte urobiť presný opak: pustiť ho a utiecť od neho preč a zanechať ho tam, za vami... Podobne môže fungovať aj duchovný boj. Ak zápasíte s túžbami a vášňami tela, len navrhujete celý ten nepokoj vonkajšieho človeka. Vonkajší človek vo Vás je tak rozpoltený, bojuje sám proti sebe, svetskými zbraňami sa snaží poraziť svetské zbrane, strach strachom, túžby túžbami... Je to náročné, vysilujúce a nejde to.

Ježiš nehovorí o tom, že máme s *vonkajším človekom* bojovať, ale *stratiť ho*. Urobiť presný opak. Odpútať sa od neho. Zanechať ho. Nebojovať s jeho vášňami a túžbami, ale povedať si: „Nechcem to. Nepotrebujem to. Zanechávam to!“ Namiesto vzopätia sa poddať – *vnútornému človekovi*. Namiesto zápasu sa ponoriť do Božieho pokoja. Stíšiť sa, vyprázdniť sa, vojsť do „skrytosti“ (Mt 6,6), „zanechať všetko, čo má“ *vonkajší človek* (porov. Lk 14,33). Je to presne opačný pohyb. Duchovný boj nie je o hrdinskom vzopätí sa a vybičovaní citov a vášní a snahe dosiahnuť niečo „tam hore“. Veď „Božie Kráľovstvo je v nás“ (porov. Lk 17,21), *vnútorný človek* je v nás, sám Duch je v nás, my už *sme* deti aj dedičia Boha (porov. Rim 8,15-17). Všetko je už dané, darované, urobené. Ako hovorí kardinál Schönborn: „*Pokrtený človek je dokonalou bytosťou, „novým stvorením*“ (2K 5,17). *Je zbožštený.*“ Nepotrebujeme o nič zápasit', lebo Boh nám už všetko daroval. Potrebujeme už len odstrániť ohavného *vonkajšieho človeka*, ktorý všetku túto nádheru dusí a zakrýva. A toho neodstránime tým, že sa s ním začneme bojovať a *ako nejakí zápasníci sa zakliesnime do seba a pevne oblapíme!* Naopak, musíme ho *pustiť*, prestať ho zvierat' – jedno, či z lásky ako ľudia svetskí, alebo z nepriateľstva a kresťania. Veď čím viac s niečím zápasíme, tým viac sme k tomu pripútaní, tým viac na to myslíme, tým viac sa stávame otrokmi a zajatcami nášho protivníka! Riešenie je v opaku. Zbraňami duchovného boja sú tak *pokoj, zanechanie, pustenie, zabudnutie* – a *uvoľnenie sa* pre Božiu realitu, ktorá už je v nás, *poddanie sa* Bohu, Otcovi, *poddanie sa* našej pravej identite, nášmu *vnútornému človekovi*. Preto je duchovný život viac o *mlčaní*, viac o *spočínutí*... Neznamená to Budhovu *nirvánu*, ktorá je smrťou a zánikom človeka v úplnej ľahostajnosti. Boží synovia a dcéry *konajú a žijú*, oboje naplno. Ale oboje je naplno práve preto, že sa odohráva v úplnej slobode a uvoľnenosti, v úplnom pokoji čistého a nerozdeleného srdca, bez konfliktov, bez rozpoltenosti, bez súperiacich túžob – bez ohľadu na to, či zápasia zlé túžby s ešte horšími, či dobré so zlými. Kým zápasíme, nie sme slobodní. Ak ale *pustíme* toho *vonkajšieho* a necháme ho tak, – zanecháme ho, opustíme, zriekneme sa ho, *zabudneme na neho!* – a znova sa spojíme a stotožníme s tým *vnútorným*, ktorý je v nás, *spočinieme* v ňom, ponoríme sa doňho a *uvoľníme sa* preň, prostí strachu a búrok emócií – tak sme práve vstúpili do *plnosti života* a aj *plnosti konania*.

Odmenu je Nebo – ktoré nie nadarmo je opisované ako *Boží pokoj*.

Váš Inky